

Andelssamfundet i Hjortshøj

Af Niels Aagaard

Det startede med Andelstanken. Værdigrundlaget for AIH fra 1989 sagde det sådan: „Vi vil opbygge et lokalsamfund på ca. 500 mennesker med selvforsyning. Og skabe et fællesskab mellem mennesker i alle aldre og forskellig baggrund. Der skal være fælles ansvar og gensidig arbejdsindsats. Og i andelssamfundet, som det blev kaldt, forvalter vi selv flest mulige samfundso-pgaver”.

„I dette lokalsamfund skulle huse og jord være ejet i fællesskab gennem andele, og virksomhederne skulle være medarbejder-ejede og –styrede. Omkostningsniveauet skulle være så lavt, at det vil være muligt at leve for fire timers lønarbejde dagligt. Og fællesskabet ville sørge for, at alle kunne få arbejde i eller uden for AIH”. Radikalt tænkt - og efterfølgende radikalt handlet.

Vejen fra værdigrundlag og den egentlige start i 1992 har været lang og snirklet. Nogle ideer blev opgivet, mens andre udviklede sig i helt uventede retninger. Det var fødderne, som stemte, så dét, der reelt var interesse for, blev dét man gjorde, og som dermed formede udviklingen for det lille samfund.

Set med 2017-øjne så er meget – trods alle snirklerne – dog blevet til virkelighed. Ikke lige på den måde det var tænkt. Faktisk slet ikke. Men alligevel: Noget som på mange måder ligner.

Starten på en selvforsyning

Min kone og jeg stod forleden i den lokale Superbrugs i grøntafdelingen. Her plejer vi at skulle have en masse, for vi spiser grønt og de har meget økologi. Så gik det op for

os: Kartofler skulle vi ikke have, for det har vi i Andelssamfundets grøntsagsordning. Grønkål, gulerødder, løg, selleri, squash osv. heller ikke. Og til sidst var det måske 2 ting, vi ikke kunne få dækket via de grøntsager, vi allerede selv dyrker. Det fik mig til at tænke: Er vi selvforsynende? Det havde jeg ikke lige tænkt. Selvfølgelig er vi ikke det. Men lidt alligevel.

Der er 80 frivillige i ordningen, de fleste fra AIH, resten fra landsbyen Hjortshøj lige ved. Vi dyrker grøntsager i fællesskab og får et udbytte, der kan dække ca. 3-5 måneders forbrug i en familie.

På Andelssamfundets landbrugsjorde har vi lavet et sædskifte, hvor køer (og geder) det ene år afgræsser marker med kvælstof- og kulstoflagrende kløver og

En skovfuld af fremtidens ungdom får mulighed for overblik og spænding - Foto af Henrik Kjærsgaard

gøder dem med deres afføring (nu tilføjet et kogræsserlaug af hensyn til at kunne afgræsse det hele). Den afgræssede mark bliver næste år til grøntsagsmark, hvor frivillige dyrker et hav af grøntsager til vores eget brug.

Året efter skifter det, så korn dyrkningen overtager. Gennem mere end 20 år er der opbygget et biodynamisk landbrug med dyrkning af brødkorn, som sælges til bageriet Aurion, minus det vi beholder til vores eget bageri. I alle år er der arbejdet på at øge jordens frugtbarhed og humuslag af hensyn til livet i jorden og den fremtidig dyrkning.

I dag bor der 300 i AIH. Og det er ikke lykket at lave selvforsyning – men noget, der kan ses som den spæde start på en sådan.

Vi har køer, grise, geder, høns, hvorfra vi får kød og æg. Æbleplantage til most og bistader til honning. Vi har kolonihaver, hvor beboere kan dyrke ekstra, hvis de vil. Kødet fra dyrene sælges til AIH og lokalsamfundet udenom. Det smager som sunde dyrs kød gør: Fantastisk. Alle aktiviteterne i landbruget kører på frivillig basis, og bæredygtighed og økologi er fundamentet.

Inklusion og rummelighed

Andelssamfundet har 131 boliger og rummer både leje-, eje- og andelsboliger plus et kommunalt botilbud. Det er bevidst lavet sådan for at understøtte, at meget forskellige mennesker kan bo og være sammen om at skabe mangfoldighed, så vi ikke blev ens mennesker med ens meninger. Forskellighed er vigtigt.

Inspireret af Hertha Levefællesskab har nogle ildsjæle i AIH igennem 15 år udviklet et inklusionsprojekt for handicappede mennesker med særlige behov. I dag er der 16 boliger med stort fælleshus, med folk der indgår i andelssamfundets mange fællesskaber samt nogle ansatte. For yderligere at styrke inklusion har AIH etableret VIMBY (en almennyttig fond, der betyder „Velkommen i Min Bydel“), som skaber lokale arbejdspladser og jobtilbud. Det er foreløbig blevet til en genbrugsbutik med tøj og alskens ting foræret af os selv, et økologisk bageri som bruger landbrugets korn, en høker med økologiske dagligvarer, en cafe,

en elcykel-deleordning med multiværksted m.m.

Lokalsamfundsjobs

Arbejdsfællesskaberne i disse jobs rummer både brugere af dagtilbud, frivillige, pædagogisk og fagligt personale, så mixet mellem de mange forskellige skaber relati-

Flere mennesker, flere jobs, mere liv i kludene. Og så småt er erhvervsgrunden ved at blive et lille, levende torv, et pusterum og uformelt mødested med lækre kager og aftensmad, „Fantastiske Fredage“, en gang månedlig – åbent for alle i Hjortshøj.

Det skaber alt sammen lokal økonomi – jobs, produktion, handel, mødesteder og

” Hvis man skalere alt dette op, så har man starten på en bæredygtig lokal økonomi med produktion, butikker, fællesskaber og økologi.

oner på kryds og tværs. Da VIMBY for nyligt modtog en pris for bæredygtighed, hed det i begrundelsen, at det var en pris for „alt det som er mellem husene“ – normalt givet til bæredygtigt byggeri, men her til social bæredygtighed.

Inklusionsprojektet har skabt mange iværksættende ringe ud i hele Andelssamfundet. En erhvervsgrund, hvor værksteder og butikker begynder at holde indtog. Nævnt er allerede bageri, høker, cafe osv. Men også: Et subtilt skørt, mobilt pizzeria, et ægudsalg, en butik „De 4 istider“ med øko-is. Et opcyklingsværksted for møbler og et kunstværksted under opbygning, måske også ét for tøj. Der kommer et uddannelsesstilbud med særligt tilrettelagt undervisning.

fællesskaber mellem mennesker. For ikke at tale om mere kobling til lokalsamfundet.

Huse, energi, transport, fællesspisning og fællesskaber

Til billedet hører en masse andet. Fx at Andelssamfundet i dag har 300 beboere (voksne og børn) fordelt på 8 bogrupper. Med planer om at blive 2-3 yderligere bogrupper. De fleste huse har tænkt bæredygtighed – nogen meget, andre mindre. Der er eksperimenteret med lokale materialer, ler, kalk, halm, træ, papir, genbrugsmaterialer osv. til husene. Der er 5 fælleshuse med alt fra store til små, halvgnidrede køkkener, og i disse huse foregår alt muligt fælles: Tango, folkedans, foredrag, film, yoga, mindfulness, qi gong og fællesspisning.

Høstmarkedets halmborg er altid en succes for store og små - Foto af Henrik Kjærsgaard

Andelssamfundet har eget energianlæg, som er koblet til solanlæg og lokalt energilæg. En undersøgelse af 3 økosamfund, heriblandt AIH, fortæller at de har en CO₂-udledning, der ligger 60 % under normalsamfundets (Kaj Hansen, „Lifestyle Change as Climate Strategy“, LØSNET no. 61-62, 2009).

Og vi har deleøkonomi omkring el-bil og el-cykler foruden grøntsagsordningen, dyrene, landbruget, fællesspisningen m.v.

Tillid og frivillighed

Frivillighed spiller en afgørende rolle. Der er små 20 grupper af frivillige til lige så mange temaer: Landbrugsgruppen, æblegruppen, grisegruppen osv. I alt måske 120 frivillige, som varetager alle opgaver.

Grundstammen i det frivillige arbejde er noget så gammeldags som „tillid“. De frivillige er med i grupper, som er tildelt 'kompetencer' til at handle. De skal ikke hele tiden tilbage og spørge bestyrelsen, før de kan foretage sig noget. De handler bare, som de nu tror er bedst for vore fælles penge. Men vi tror på, at de gør det ordentligt og godt. Og det gør de, siger erfaringen, ligesom de skaber en masse produktivt.

Kulturliv

Kulturlivet er en samler, som skaber fællesskaber og liv (plus jobs). Derfor har AIH været drivkraft i store årlige festivals. I dag med et nyt koncept 'Pop-up Hjørte', hvor kulturlivet er det, der af sig selv popper op i landsbyens og andelssamfundet mange haver og huse. En hjurth (telt) med fortællinger, poesi, kunst, en basunblæser. En have med jazz. Et forsamlingshus med rock. En kirke med fortælling. Et fælles hjerte/samlingssted med taler, musik, mad, drikke.

Og sådan er der årstidstraditioner: Høstmarked, sommerfesten hvor bogrupperne lammetæver hinanden i fodbold, og vinter-

hvervsfesten, hvor alle voksne og børn bærer ild rundt i hele AIH og bagefter forsamlers til en rygende omgang chili con carne.

Pointen og perspektivet

Men jeg kom lidt væk fra pointen. Nemlig at hvis man skalerer alt dette op, så har man starten på en bæredygtig lokal økonomi med produktion, butikker, fællesskaber og økologi. Skaleret op og bevidst udviklet til én sammenhængende økonomi kan et lokalt samfund som Andelssamfundet og landsbyen Hjortshøj med landskaberne omkring fint selvforsyne os med fødevarer. Med huse, energi, transport, møbler, tøj, redskaber – alle de basale ting som skal til for at leve et enkelt liv. Og derved blive mest mulig resilient eller modstandsdygtig over for kommende sammenbrud af klima og økonomiske systemer.

Det startede med Andelstanken. I dag er noget andelsbaseret, andet fonds-baseret. Noget er socialøkonomisk virksomhed, andet kommunalt eller små firmaer. Dele er baseret på frivillighed, andet på bytte-, dele og gaveøkonomi. Men den gennemgående tanke er den samme: Fællesejet, bæredygtig og økologisk, lokal økonomi.

Og hvor Andelssamfundet i starten var tålt af landsbyen Hjortshøj, så bliver vi i dag nok nærmest regnet for at være en værdi for lokalområdet; så meget at ejendomsrådgivere reklamerer for de lokale huse ved at fortælle om AIH. Og kommunen er lidt stolt af Andelssamfundet. Bare lidt.

Et langsigtet perspektiv for mange økosamfund kan være at udvikle sådanne lokalsamfund med selvforsyning og en reelt bæredygtig lokal økonomi med lokale arbejdspladser. ■

Hjortfest- Foto af Elisabeth Groot og Lis Ellemand

